

Idrottsläraren expertstöd

när mentorena får ansvar för den individuella utvecklingsplanen

ARBETET MED ELEVHÄLSA SKALL SES SOM EN DEL AV SKOLANS LÄRANDE-UPPDRAG ENLIGT REGERINGSFÖRSLAGET TILL NY SKOLPLAN 2005 SAMT PROPOSITIONEN – LÄRA – HÄLSA – TRIVSEL. EN TÄNKBAR LÖSNING ÄR ATT MENTORERNA MED HJÄLP AV EXPERTER SOM IDROTTSLÄRARNA ANSVARAR FÖR DEN INDIVIDUELLA UTVECKLINGSPLANEN.

SVANESKOLAN OCH FMS är steget före. I samarbetet mellan Svaneskolan FMS har en individuell utvecklingsplan tagits fram inom konceptet FMS Elevprofil. Självklart är hälsa en del i denna. Hur ska man kunna utveckla sig i kurserna i skolan om man inte orkar och inte mår bra. Med idrottsämnet i spetsen kan hela skolan samverka kring hälsa och lärande.

SÅ HÄR SÄGER REGERINGSFÖRSLAGET

Regeringsförslag (rev 5/7 2004):
*Bestämmelser införs om att fram-
åtsyftande, skriftliga individuella
utvecklingsplaner skall upprättas för
varje elev. Av utvecklingsplanerna
skall framgå vilka insatser som be-
hövs för att eleven skall nå målen och
även i övrigt utvecklas så långt som
möjligt inom ramen för läroplanen och
kursplanerna. Förordningen ska träda i
kraft 1 juli 2005.*

Skolan blir ålagd att tillsammans med varje elev göra en plan för vad han behöver göra för att nå så bra resultat som möjligt i skolan. Många kommuner har redan påbörjat arbetet.

Vad som fortfarande nästan alltid glöms är att den fysiska mentala och sociala hälsan har stor betydelse för en elevs engagemang och trivsel i skolan och därmed skolprestationer. Därför kan en utvecklingsplan inte enbart handla om skolans ämnen. Den måste ge plats för hälsan (ur det breda perspektivet lät oss enkelt kalla den "FMS") vid sidan av ämnesutveckling. Elevprofilblanketten "individuell utvecklingsplan" ger plats för både FMShälsa **och** skolämnen.

Som ytterligare grädde på moset säger regeringen inför den nya skolagen 2005 enl prop *Hälsa Lärande Trivsel*:

1) Arbetet med elevhälsa skall ses som

en del av skolans lärandeuppdrag. Det är skolans ansvar att skapa en god lärande miljö för elevernas kunskapsutveckling och personliga utveckling
2) Lärande och hälsa påverkas i stor utsträckning av samma generella faktorer. Arbeta med elevhälsa bör i stor utsträckning vara förebyggande och ha en hälsofrämjande inriktning utifrån ett delvis nytt och vidgat hälso-begrepp.

...och vad är ett nytt och vidgat hälsobegrepp ...om inte FMS – Fysisk, mental och social hälsa.

FLERA ARBETSUPPGIFTER – SUCK!

Suck, ytterligare en uppgift för skolan säger många. Ja, men många är vi också som tycker att hälsoarbetet **ska** ta mer plats i skolan. Det är mera en fråga om vem som ska göra det.

Individuella utvecklingssamtal ska göras varje termin tillsammans med mentorn och eventuellt med föräldrarna iblandade. Och nu ska alltså, med vår tolkning, även hälsa ingå i dessa.

Hälsosamtal i traditionell mening har av hävd genomförts av skolsköterskan. Men med den nya bredare synen på hälsoarbetet i skolan måste

Idrottslektioner ute under hela året är ett spännande försök som elever och personal vid några av Svaneskolans klasser prövar i år.

Bilden visar ett gäng Rättvikslärare på fortbildning i utelek en härlig februari dag 2004.

fler engageras. Särskilt om de ska ingå i den individuella utvecklingsplanen. Skolsköterskan hinner inte, och kan inte heller koppla det direkt till ämnena. Men det är inte frågan om att ta bort skolsköterskan bara att förändra hennes roll.

Så här tycker många av oss som arbetar med FMS elevprofilen: Samtal kring elevernas hälsopåverkande faktorer som direkt påverkar skolarbetet ska varje vuxen som har att göra med ungdomar kunna ha med dem. Det gäller såväl föräldrar som lärare.

Det handlar om kamratrelationer, vuxenrelationer, mediatid, sömn, trivsel i skolan, stress i skolan, stress på fritiden, KASAM, fysiska aktiviteter, fritidsaktiviteter, matvanor, godis-, chips- läskvanor, rökning, snusning och alkoholvanor.

Doping och narkotika, kroppsliga symptom, magont, huvudvärk, trötthet och total upplevd livssituation. Inga konstiga saker bara medmänskliga frågor som hör till människors vardag – både vuxnas på skolan och elevernas.

ANNORLUNDA ROLLER

Enligt regeringsförslaget ska de som tidigare tillhörde det traditionella elevvårdsteamet idag istället ta hand om samtal med de elever som man i förväg vet behöver mer stöd än vad som kan ges vid ett vanligt halvtimmeslångt utvecklingssamtal med mentorn. Eller om det i samtalet med mentorn dyker upp problem som kräver annan kompetens än den medmänskliga och pedagogiska kompetens som varje lärare ska ha.

Här kommer skolsköterska och kurator in. De ska också enligt regeringen och skolverket stå för stöd och handledning till lärarna i hälsofrågor. Alltså en lite annan roll än tidigare då

alla elever skulle få ett hälsosamtal åtminstone en gång per stadium.

I elevprofilarbetet har idrottslärarna ansvar framför allt för den del av hälsa som berör den kroppsliga, fysiska utvecklingen hos alla elever. Idrottsläraren gör fysiska tester, tolkar och värderar dessa och vidarebefordrar värdena till mentorerna som i sin tur förmedlar informationen till eleverna vid samtalet. Precis som skolsköterska och kurator finns till hands för djupare hälsosamtal, kommer idrottslärarna att ansvara för utveckling av personliga träningsprogram för de elever som behöver det.

ÖVERGRIPANDE ANSVAR

Vi tror också att lärarna i idrott och hälsa ofta är de som mest lämpar sig att samordna övergripande hälsoarbete av typ Elevprofilen på skolan, ofta tillsammans med skolsköterska och kurator. Det är viktigt att tid avsätts för denna typ av administrativt, strategiskt hälsoarbete. Det handlar om inmatning i dataprogram, samt analyser och rapporter av FMSläget på skolan

På det här sättet kommer många att samverka för att eleverna ska må och fungera bra i skolan. Alla kommer att tjäna tid och lugn på sådan samordning. Man får underlag både för samverkan på skolan och för resursfördelning.

Alla delar i ett hälsosamtal med det innehåll som beskrivits, kan naturligtvis inte tas upp i en individuell utvecklingsplan. Vi har därför noggrant valt ut de hälsopåverkande faktorerna som eleverna känner sig obehindrade att ta upp om föräldrar deltar i samtalet. Genom sådana här samtal känner sig eleverna berörda och hörda.

Annica Runesson, Eva Lundberg, hemkunskap, Lars Tønning, Idrott och hälsa, Jessica Tönsgård, skolsköterska, Acki Wästlund samt Lena Skuja, rektor.

Samtliga aktiva i Svaneskolans FMS-grupp.

Svaneskolanfakta:

På Svaneskolan sätter man HÄLSA högt. Elever och lärare jobbar med hälsa inom ämnet *Elevens val* i årskurs 6 - 9. Skolan har sedan något år dessutom en hälsogrupp bestående av lärare som utbildat sig för att kunna arbeta med FMS (fysisk-mental-social-hälsa).

Gruppens arbete har fått skolans personal att få upp ögonen extra mycket för hälsotänkandet och alla hoppas att FMS-profilen ska leda till en skola och arbetsplats där alla mår bättre än bra, både små och stora.

Ett spännande projekt är att några av skolans klasser valt att ha utomhusidrott året om.

Alla skolans klasser har bestämt sig för att dagligen ha någon form av krävande rörelseaktivitet.

Hälsa på lika villkor

Nationella Folkhälsokommittén har i SOU 2000:91 satt upp Nationella mål för folkhälsan kallat: **Hälsa på lika villkor**. Visionen är att nå en god hälsa och man har då satt upp riktlinjer för detta. Man utmanar även kommunerna och en del av dessa utmaningar kan vi anta på vår skola genom att förändra elevens val.

Exempelvis genom att:

- Verka för att skolan stimulerar till fysisk aktivitet.
- Skolan bör stödja utvecklingen av hälsofrämjande matvanor genom att göra eleverna till medvetna konsument.
- Utveckla skolans sex- och samlevnadsundervisning.
- Förbättra alkoholinformationen i skolan.
- Förbättra och utveckla narkotikaundervisningen i skolan.
- Förbättra informationen och undervisningen kring tobak.
- Stimulera en aktivare information om livsstilsrisker.
- Göra insatser för att förbättra den psykiska hälsan.

Läs mer på :

www.svaneskolan.lund.se